

ВІДГУК

офіційного опонента на кваліфікаційну наукову працю, дисертаційну роботу **Оріхівського Тараса Володимировича «Продуктивні якості тварин різних виробничих типів симентальської породи в умовах Прикарпаття»**, поданої у спеціалізовану вчену раду **К 35.826.02 Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького МОН України** на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю – 06.02.01-розведення та селекція тварин

Актуальність дисертаційної роботи. Сучасні породи, незалежно від того, що вже тривалий період розводяться, характеризуються генетичною різноманітністю, достатньою для подальшого підвищення генетичного потенціалу шляхом використання внутріпородних ресурсів. Розвиток галузі скотарства визначається результативністю якісного удосконалення наявних масивів вітчизняної худоби, спрямований на підвищення їх генетичного потенціалу, що має актуальне і практичне значення при розробці програм створення високопродуктивних стад у різних регіонах України. Саме цим питанням і присвячена дисертаційна робота **Оріхівського Тараса Володимировича**, тому вона є актуальною.

Доцільність мети і завдання досліджень. Дисертантом поставлено за мету вивчити закономірності росту й розвитку, відтворювальної здатності, формування молочної та м'ясної продуктивності, екстер'єрно-конституційних та біологічних особливостей тварин різних виробничих типів симентальської породи та визначити економічну ефективність їх розведення.

Для її реалізації виконувались завдання щодо дослідження: Для реалізації мети у тварин різних виробничих типів необхідно було дослідити: динаміку вагового росту телиць; екстер'єрні особливості корів; відтворювальну здатність тварин; молочну продуктивність корів; вплив батька, країни селекції батька та виробничого типу на формування молочної продуктивності у корів; характер лактаційної діяльності первісток і повновікових корів; хімічний склад молока корів; м'ясну продуктивність бугайців та теличок; сортовий склад та якість м'яса молодняку; морфологічні й біохімічні показники крові та їх зв'язок з молочною продуктивністю корів; економічну ефективність розведення тварин.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. В цілому дисертаційна робота відображає програму та напрям науково-дослідних робіт кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького «Вивчення господарсько-біологічних особливостей порід великої рогатої худоби і коней в західному регіоні

України» (номер державної реєстрації 0112U001343) у 2011-2015 рр. та кафедри генетики і розведення тварин «Вивчення ступеня реалізації генетичного потенціалу окремих порід великої рогатої худоби в західному регіоні України» (номер державної реєстрації 0116U004268) у 2016-2020 рр.

Обґрунтованість і вірогідність наукових положень, висновків та рекомендацій. Обґрунтованість експериментальних даних забезпечена використанням сучасних методик та методів досліджень із застосуванням достатньої кількості тварин та виконаних експериментів.

Матеріали та методи досліджень, що використані дисертантом, відповідають меті роботи і дають можливість одержати науково обґрунтовані дані, які дисертант звів у таблиці, узагальнив й детально проаналізував. Результати досліджень оброблені методами математичної статистики і біометрії з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel, кореляційний та однофакторний дисперсійний аналіз проведено за допомогою програмного пакету «STATISTICA-6,1», тому об'єктивність отриманих результатів досліджень не викликає сумніву.

Сформульовані висновки і практичні рекомендації відповідають фактичному змісту роботи, логічно впливають із отриманих результатів досліджень.

Наукова новизна і практичне значення одержаних результатів.

Автором проведено комплексне дослідження продуктивних ознак та біологічних особливостей тварин різних виробничих типів симентальської породи в умовах Прикарпаття. Вивчено динаміку вагового росту телиць, екстер'єрно-конституційні особливості тварин, їх відтворювальну здатність, молочну продуктивність та вплив на неї різних чинників, характер лактаційної діяльності первісток і повновікових корів, м'ясну продуктивність, хімічний склад молока та м'яса, інтер'єрні особливості та визначено економічну ефективність розведення корів різних виробничих типів. З'ясовано ступінь впливу окремих чинників на господарськи корисні ознаки тварин та співвідносну мінливість надою з морфологічними й біохімічними показниками крові та індексами стійкості лактації.

Одержані результати досліджень можуть бути використані при створенні конкурентоспроможних стад в умовах інтенсивної технології виробництва молока і м'яса та при розробці довгострокових програм і планів селекційно-плеємної роботи з симентальською худобою України, підвищення рентабельності скотарства. Результати досліджень впроваджені у господарствах різної форми власності Львівської області (акт впровадження від 27 листопада 2019 року).

Оцінка основного змісту та оформлення роботи. При написанні дисертаційної роботи витримана структура, рекомендована вимогами МОН України. Робота викладена на 179 сторінках комп'ютерного тексту, ілюстрована 50 таблицями, 1 рисунком та містить 2 додатки.

Робота складається з: титульної сторінки, «Анотації» (15 стор.), «Змісту» (2 стор.), «Загальна характеристика роботи» (6 стор.), «Огляду літератури» (27 стор.), «Матеріалів та методів досліджень» (10 стор.),

«Результатів власних досліджень» (75 стор.), «Аналізу і узагальнення результатів досліджень» (12 стор.), «Висновків та пропозицій» (5 стор.), «Списку використаних джерел» (32 стор.) та «Додатків» (8 стор.).

Список використаних джерел включає 250 найменувань, з них 24 – іноземними (крім російської) мовами.

«Анотація» подана українською та англійською мовами, відображає результати досліджень за дисертаційною роботою та список опублікованих праць.

Розділ «Загальна характеристика роботи» включає в себе необхідну інформацію про актуальність обраної для досліджень теми, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, мету і завдання досліджень, наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, результати апробації.

Розділ 1. «Огляд літератури» включає в себе 4 підрозділи, у яких дисертант подав аналіз результатів і досягнень вітчизняних та зарубіжних авторів, порівнявши різні точки зору, визначив своє ставлення до тієї чи іншої проблеми. У цьому розділі використана і узагальнена інформація щодо генезису вітчизняної симентальської породи, характеристики та її виробничих типів, формування господарськи корисних ознак та їх прояв у тварин різних виробничих типів. Для розкриття цих питань дисертантом використана достатня кількість літературних джерел.

У розділі 2. «Матеріали і методи досліджень» наведена схема досліджень, формування груп тварин. Для вивчення різних показників здобувачем були використані методичні прийоми та підходи, що узгоджуються з сучасними вимогами та дають можливість отримати об'єктивний науковий матеріал. У розділі є посилання на авторів методик та розкриті значення всіх використаних формул.

Розділ 3. «Результати власних досліджень» включає 10 підрозділів.

У підрозділі 1. «Динаміка вагового росту телиць різних виробничих типів симентальської породи» дисертантом проведено оцінку динаміки живої маси тварин різних виробничих типів у період їх вирощування, визначено силу впливу виробничого типу тварин на формування їх живої маси.

У підрозділі 2. «Формування екстер'єру корів різних виробничих типів» подано оцінку промірів, індексів будови тіла повновікових корів, силу впливу виробничого типу тварин на проміри та індекси будови корів.

У підрозділі 3. «Оцінка відтворювальної здатності корів різних виробничих типів» проведено оцінку відтворних якостей корів, силу впливу виробничого типу тварин на показники їх відтворювальної здатності.

У підрозділі 4. «Молочна продуктивність корів» проведено оцінку динаміки молочної продуктивності корів різних виробничих типів у розрізі 3 лактацій та за кращу лактацію.

У підрозділі 5. «Формування молочної продуктивності корів за дії окремих чинників» проаналізовано молочну продуктивність корів залежно від країни селекції батька та їх походження за батьком, визначено силу впливу

різних факторів на формування молочної продуктивності у корів симентальської породи.

У підрозділі 6. «Характер лактаційної діяльності корів різних виробничих типів» подано та проаналізовано лактаційні криві, індекси лактаційної діяльності, корів різних виробничих типів за першу та третю лактації, молочна продуктивність корів різних виробничих типів залежно від форми лактаційної кривої, кореляцію надою корів з індексами стійкості їх лактації, силу впливу виробничого типу тварин на характер їх лактаційної діяльності.

У підрозділі 7. «Хімічний склад молока корів різних виробничих типів» подано аналіз динаміки кількісних і якісних показників молочної продуктивності, мінерального складу молока корів різних виробничих типів, силу впливу виробничого типу корів та періоду лактації на хімічний і мінеральний склад молока.

У підрозділі 8. «М'ясна продуктивність тварин різних виробничих типів» проаналізовано забійні якості бугайців та теличок різних виробничих типів, морфологічний склад туш, сортовий склад напівтуш та якість м'яса молодняку, хімічний склад та енергетична цінність середньої проби м'яса.

У підрозділі 9. «Морфологічні та біохімічні показники крові корів різних виробничих типів та їх зв'язок з продуктивністю» подано аналіз морфологічних та біохімічних показників крові, вмісту мінеральних речовин у крові корів різних виробничих типів та їх зв'язку з молочною продуктивністю, сили впливу виробничого типу тварин та періоду лактації на морфологічні й біохімічні показники крові корів.

У підрозділі 10. «Економічна ефективність розведення тварин різних виробничих типів симентальської породи» визначено основні чинники, що зумовлюють підвищення рентабельності скотарства, за використання рекомендованих методичних підходів.

Висновки та пропозиції виробництву ґрунтовні і впливають із результатів власних досліджень.

У «Додатках» подано: Додаток А на 5 стр, (Список опублікованих праць за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації) Додаток Б на 2 стр. (Акт впровадження результатів наукових досліджень Оріхівського Тараса Володимировича).

Усі розділи дисертаційної роботи написані на належному науковому рівні. Матеріали досліджень добре проаналізовані, а одержані результати оброблені методами варіаційної статистики, дисперсійного аналізу і в логічній послідовності описані в дисертації. Результати досліджень у достатній мірі висвітлені у наукових працях. Автореферат повністю відображає основні положення дисертаційної роботи.

Мова і стиль. Дисертацію і автореферат виконано українською мовою. Структура та стиль викладання переважно відповідають рекомендаціям АКАД МОН України щодо оформлення дисертаційних робіт.

Кількість і обсяг публікацій та повнота опублікування результатів досліджень. Основні положення дисертаційної роботи висвітлені у 12

наукових працях, в тому числі у 7 статтях у фахових виданнях України, з яких 5 – у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних та 5 – апробаційного характеру.

ЗАУВАЖЕННЯ І ПРОПОЗИЦІЇ ПО ВИКОНАНІЙ РОБОТІ

Оцінюючи в цілому дисертаційну роботу Оріхівського Т. В. позитивно необхідно звернути увагу на наступне:

1. У розділі 1 «Огляд літератури» узагальнюючий висновок варто було б доповнити інформацією про невирішені проблеми та головні аспекти селекції симентальської худоби в Україні.
2. У дослідні групи бажано було б вибрати по 5 тварин.
3. Бажано було б подати інформацію про забезпечення тварин кормами, а також особливості годівлі тварин при вивченні м'ясних якостей.
4. У формулах 2.1 та 2.12 розділу 2 допущені помилки.
5. Назву таблиці 3.26 бажано скоригувати, можливо «лактаційна діяльність». Оскільки лактаційна крива – це графічне зображення...
6. При аналізі результатів досліджень, на нашу думку, правильніше вживати вірогідність, а не достовірність.
7. Висновки бажано було б конкретизувати, особливо 8,10,11.
8. Пропозиції варто було б доповнити конкретними величинами пропонованих селекційних ознак та економічно обґрунтованих показників відбору тварин.

Однак, вказані недоліки і побажання не зменшують наукової і практичної цінності дисертації, їх легко виправити та врахувати в подальшій науковій роботі.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

У результаті ознайомлення з дисертаційною роботою Оріхівського Тараса Володимировича вважаю, що вона є завершеною науково-дослідною роботою, яка вносить певний науковий доробок у вирішення проблеми ефективного розвитку галузі скотарства в Україні.

Дисертантом виконано значний обсяг досліджень. Отримані ним результати, без сумніву, мають теоретичне і практичне значення. Впровадження їх у виробництво сприятиме успішному використанню вітчизняних та зарубіжних генетичних ресурсів для ефективного формування високопродуктивних стад.

У дисертації добре висвітлені головні аспекти обраної теми, використані сучасні методи досліджень.

Дисертаційна робота за актуальністю, ступенем обґрунтованості наукових положень, їх вірогідністю, новизною, практичною значимістю та за науково-методичним рівнем, обсягом, змістом і формою відповідає вимогам

«Порядку присудження наукових ступенів ...», дисертант заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

06.11.2020 р.

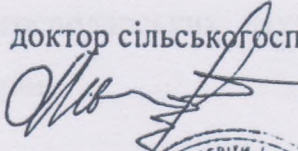
Офіційний опонент,

завідувач кафедри екології

Кам'янець-Подільського національного університету

імені Івана Огієнка, доктор сільськогосподарських наук,

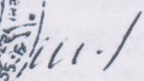
професор

 О.І. Любинський

Підпис О.І. Любинського засвідчується

Керівник навчального відділу

 Л.В. Горчак

